

**Užívanie drog medzi dospelými
a vysokoškolákmi SR.
Na výskumných dátach založená prevencia**

**Ol'ga Orosová, Anna Janovská,
Beáta Gajdošová**

**Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach
Filozofická fakulta
Katedra pedagogickej psychológie a psychológie
zdravia**

Osnova

1. Prominentné prístupy, modely prevencie
2. SLiCE (Student Life Cohort in Europe; www.slice-study.eu)
3. Unplugged – ZŠ v SR
4. Vybrané výsledky výskumu účinnosti SPV , ktorý je súčasťou Programu prevencie užívania drog a AIDS medzi vysokoškólákmi

Prominentné prístupy, modely prevencie Na výskumných dátach založená prevencia

Prevencia orientovaná:

na riziko

na rezilienciu

na pozitívny vývin

(Meschke, Patterson, 2003; Small, Memmo, 2004)

Prevenca orientovaná na riziko

Výskum rozdielov medzi jednotlivcami:

Vysoké riziko - nepriaznivé výsledky

Nízke riziko – priaznivé výsledky

Prevenca orientovaná na rezilienciu

Výskum rozdielov medzi jednotlivcami:

Vysoké riziko - nepriaznivé výsledky

Vysoké riziko – priaznivé výsledky

Prevenca orientovaná na rezilienciu

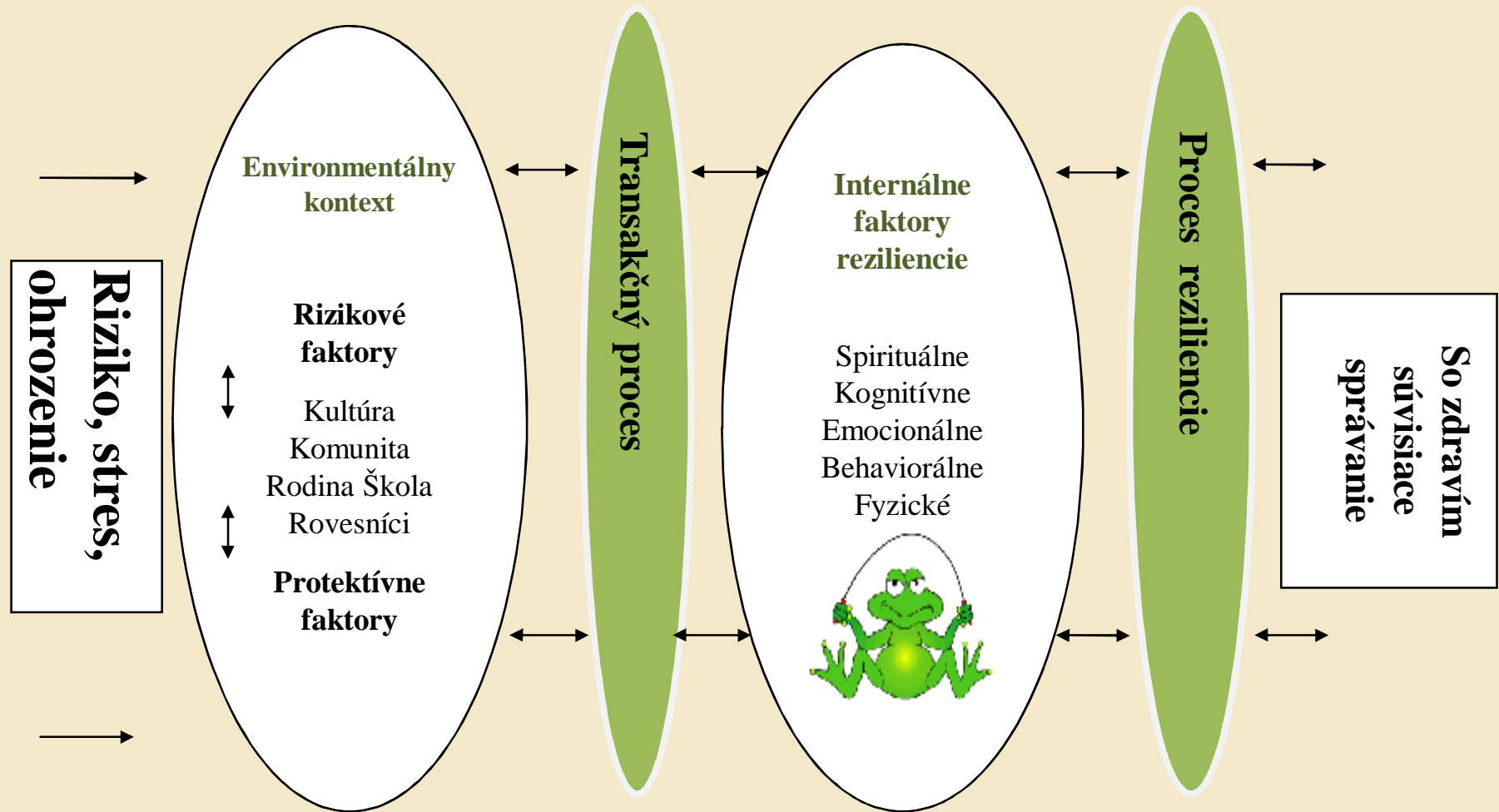
- orientácia na sily, aktíva skôr než na deficity, na porozumenie procesu zdravého vývinu napriek prítomnosti rizík
- štúdiom vnútorných zdrojov a kvalít vonkajšieho prostredia, ktoré napriek nepriazni vedú k tomu, že si niektorí ľudia počínajú lepšie než iní

Masten, Reed, 2002,
Ferguson a Zimmerman , 2005,
Friborg et al., 2009, Burns, Anstey, 2010

Transakčný model reziliencie

(upravený Kumpfer, 1999, Rew, Horner, 2003)

Konferencia PPRCH 2012

UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH

UPJŠ v Košiciach
Šrobárova 2, 041 80 Košice, www.upjs.sk

Múdrosť minulosti - poznatky prítomnosti - vzdelávanie budúcnosti.

Prevenca orientovaná na pozitívny vývin

**posilňovanie univerzálnych ochraňujúcich faktorov so
zdravím súvisiaceho správania**

bez ohľadu na

úroveň prítomného rizika

SLiCE

Student Life Cohort in Europe

- Longitudinálna štúdia
- Výskum rôznych aspektov zdravia a zdravého správania sa študentov vysokých škôl
- Do štúdie sa zapojilo 13 univerzít v Európskych krajinách
- Prebieha analýza 1. vlny zberu dát (SR, Litva, HU)

SLiCE

Student Life Cohort in Europe

Pripravované výstupy orientované na:

- **The role of self-regulation and life optimism in sexual risk behaviour (Ondrej Kalina, 1st author)**
- **The role of self-determination and goal directed behaviour in relation to alcohol use among university students (Jozef Benka, 1st author)**
- **Self-regulation and alcohol drinking among university students (Rene Sebena, 1st author)**

Unplugged – ZŠ v SR

- The EU-DAP *Unplugged* program univerzálnej prevencie užívania drog je určený žiakom vo veku 12-14 rokov.
- Program je založený na stratégii sociálneho vplyvu v prevenci užívania drog, implementuje komponenty životných spôsobilostí do kognitívneho modelu sociálneho vplyvu.

Vybrané výsledky výskumu účinnosti SPV , ktorý je súčasťou Programu prevencie užívania drog a AIDS medzi vysokoškolákmi

Cieľ

- Cieľom štúdie bolo prezentovať výsledky skúmania vzťahu reziliencie, k sebaregulácii, zmyslu pre koherenciu, faktorom sebaúcty vysokoškolákov.
- Druhým cieľom bolo prezentovať výsledky skúmania možnosti rozvoja reziliencie, sebaregulácie, SOC, SL a SC vysokoškolákov prostredníctvom sociálno-psychologického výcviku.

Výskumná vzorka

- **106 vysokoškolákov**
(88.7% žien, priemerný vek 22.8)
- **Experimentálna skupina (ES, 44.3%)**
a kontrolná skupina (KS)

Reziliencia

The Brief Resilience Scale/BRS (Smith et al., 2008)

6 položiek

5 bodová škála odpovedí

Vyššie skóre – vyššia úroveň reziliencie

Cronbach's alpha 0,87

Sebaúcta

Self-Liking and Self-Competence (Tafarodi, Swan, 1995)

10 položiek / Self-Liking

10 items / Self-competence

5-bodová škála odpovedí

Vyššie skóre – vyššia úroveň SL a SC

Cronbach's alpha:

0,80 / Self-liking

0.83 / Self-competence

Zmysel pre koherenciu

The Sense of Coherence Scale (SOC-13, Antonovsky, 1993)

Zrozumiteľnosť

Zmysluplnosť

Zvládnuteľnosť

Vyššie skóre – vyššia úroveň F/SOC

Cronbach's alpha = 0.60 pre SOC

Sebaregulácia

Self-regulation scale (Luszczynska et al., 2004)

7 položiek

4 bodová škála odpovedí

Vyššie skóre – vyššia úroveň sebaregulácie

Cronbach's alpha = 0,82

SPV

Sociálno-psychologický výcvik vysokoškolákov súčasť PPDZ a AIDS pre vysokoškolákov

24 hodín

UVZ UPJŠ Danišovce

ES a KS / pred a po

Dobrovoľná účasť

Výsledky – Vzťah reziliencie k ostatným skúmaným premenným:

Zistený bol štatisticky významný pozitívny vzťah reziliencie k sebaregulácii, self-kompetencii a self-liking, zmyslu pre koherenciu

	Seba regulácia	Self-liking	Self-competence	SoC/ zvládnuteľnosť	SoC/ zrozumiteľnosť	SoC/ zmyslupnosť
Resiliencia	,42***	,41***	,30**	,44***	,37***	,28**

***p<0,001, **p<0,01

Vybrané výsledky výskumu účinnosti SPV , ktorý je súčasťou Programu prevencie užívania drog a AIDS medzi vysokoškolákmi 1

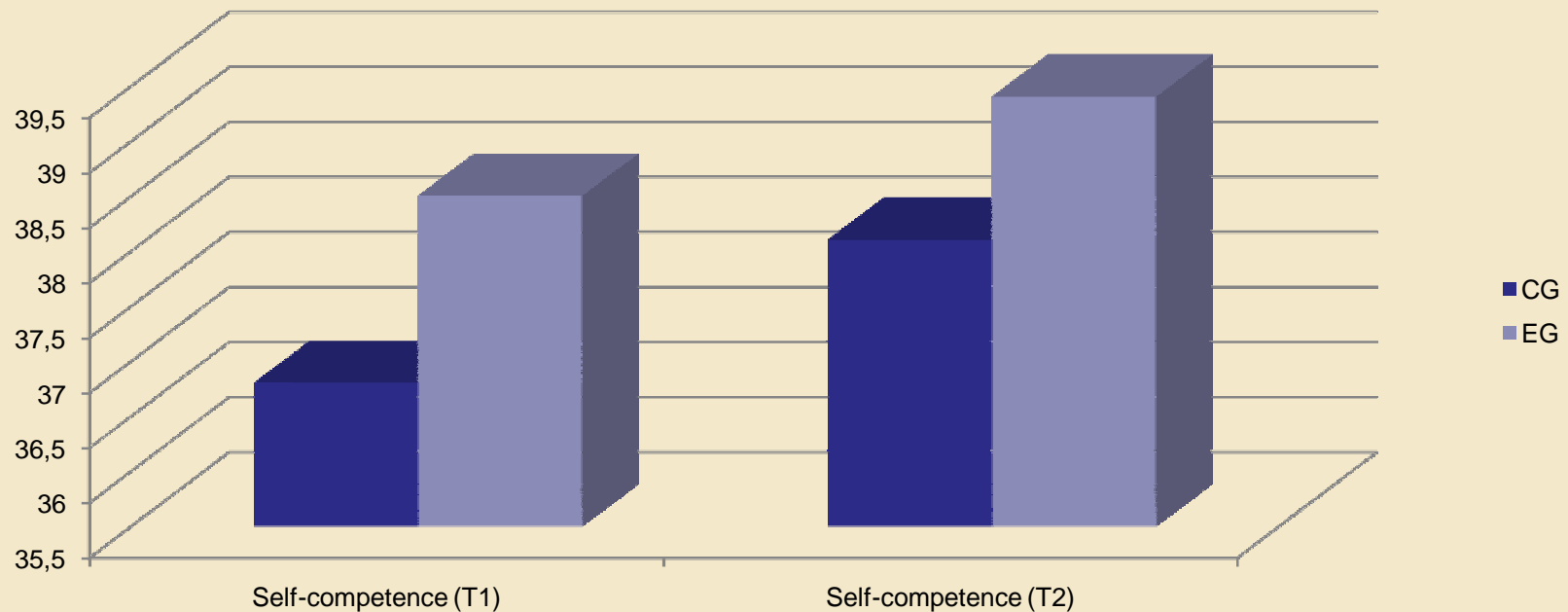
- Bola skúmaná účinnosť SPV vo vzťahu ku kompetencii, seba-účinnosti, zmyslu pre koherenciu

Orosova, O. et al., *Psychology & Health*, 2012,
Orosová, O. *Školský psychológ pre 21. str.*, 2012

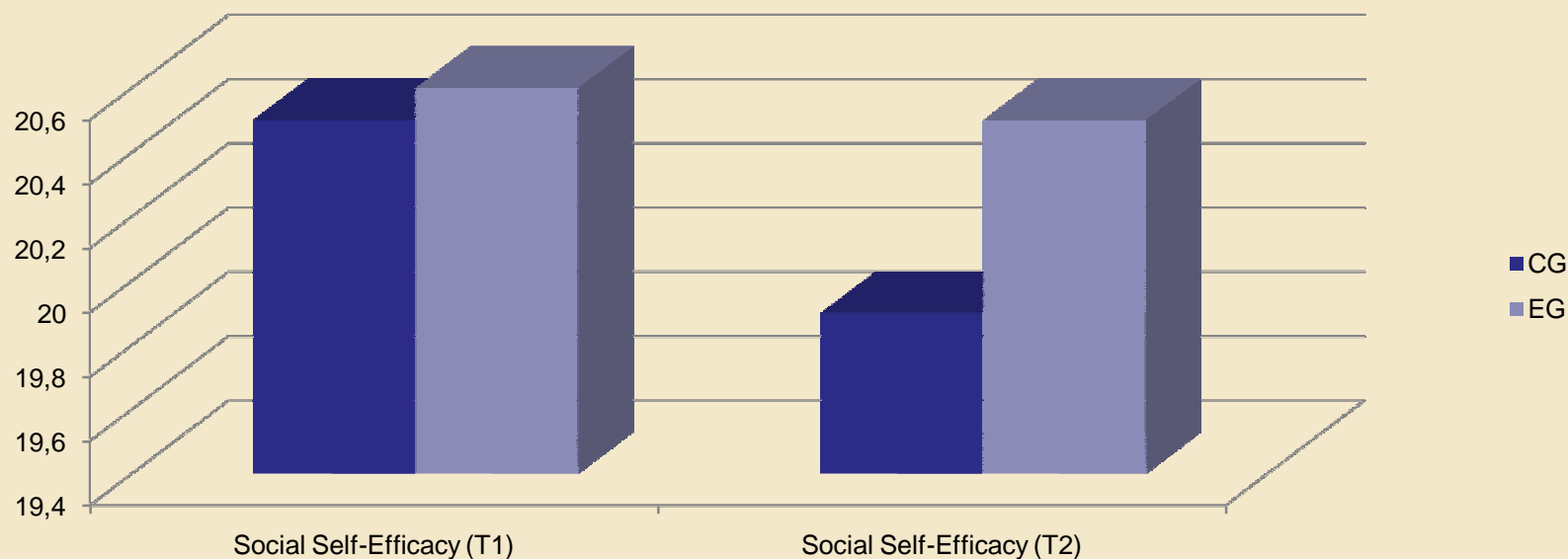
Výsledky - Úroveň kompetencie vysokoškolákov KS a ES pred (T1) a po (T2) realizácii SPV

ES (T1-T2)- sign. nárast, KS (T1-T2)- nesign. rozdiel
ES-KS (T1) a ES-KS (T2) - nesign. rozdiel

Výsledky - Úroveň sebaúčinnosti vysokoškolákov KS a ES pred (T1) a po (T2) realizácii SPV

ES (T1-T2)- nesign. rozdiel, KS (T1-T2)- sign. pokles
ES-KS (T1) a ES-KS (T2) - nesign. rozdiel

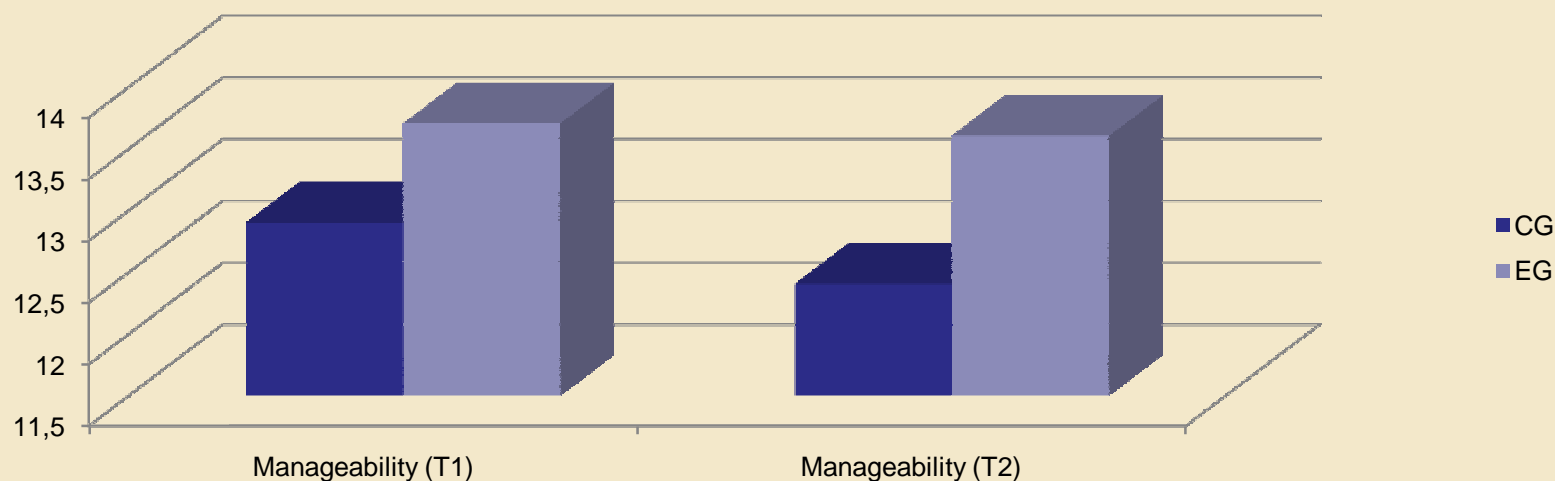
Úroveň SoC (zvládnuteľnosť) vysokoškolákov KS a ES pred (T1) a po (T2) realizácii SPV

ES (T1-T2) nesign. rozdiel

KS (T1-T2) sign. pokles

ES-KS (T1) nesign. rozdiel

ES-KS (T2) sign. vyššia úroveň medzi vysokoškolákmi ES

Porovnanie úrovne reziliencie kontrolnej a experimentálnej skupiny vysokoškolákov na začiatku (T1) a na konci semestra (T2) /ANCOVA

Signifikantný rozdiel v úrovni reziliencie bol zistený medzi vysokoškolákmi kontrolnej a experimentálnej skupiny na konci semestra

Zdroj	DF	MS	F
Reziliencia 1	1	508,368	65,795**
Skupina	1	39,317	5,089*

** $p < 0,01$, * $p < 0,05$

Reziliencia vysokoškolákov, marginálne priemery, závislá premenná = reziliencia v čase T2

Medzi vysokoškolákmi experimentálnej skupiny bola zistená nižšia úroveň reziliencie v čase T2, na konci semestra, po absolvovaní sociálnopsychologického výcviku

			95% Confidence Interval	
	Priemer	SD	Lower Bound	Upper Bound
Kontrolná skupina	19,73 ^a	0,41	18,91	20,54
Experimentálna skupina	18,34 ^a	0,46	17,43	19,25

^a Hodnota kovariácie (reziliencia v čase T1) modelu: = 19,06

Porovnanie úrovne reziliencie vysokoškolákov nízkej a vysokej úrovne sebaregulácie v KS a ES na začiatku (T1) a na konci semestra (T2) /ANCOVA

Interakčný efekt nebol štatisticky signifikantný, efekt sebaregulácie bol štatisticky významný.

Zdroj	DF	MS	F
Reziliencia 1	1	153,57	18,08**
Skupina	1	3,00	0,35
Sebaregulácia	1	40,28	4,74*
Skupina x sebaregulácia	1	0,10	0,01

Marginálne priemery, závislá premenná = reziliencia v čase T2

Vyššia úroveň reziliencie bola zistená medzi vysokoškolákmi s vysokou úrovňou sebaregulácie v čase T2

			95% Confidence Interval	
	Priemer	SD	Lower Bound	Upper Bound
Nízka úroveň sebaregulácie	17,932 ^a	,666	16,580	19,283
Vysoká úroveň sebaregulácie	20,100 ^a	,688	18,705	21,496

^a Hodnota kovariácie (reziliencia v čase T1) modelu: = 19,05

Marginálne priemery, závislá premenná = reziliencia v čase T2

				95% Confidence Interval	
		Priemer	SD	Lower Bound	Upper Bound
Kontrolná skupina	Nízka úroveň sebaregulácie	18,26 ^a	0,93	16,38	20,15
	Vysoká úroveň sebaregulácie	20,32 ^a	0,93	18,45	22,20
Experimentálna skupina	Nízka úroveň sebaregulácie	17,60 ^a	0,97	15,63	19,58
	Vysoká úroveň sebaregulácie	19,88 ^a	0,98	17,89	21,87

^a Hodnota kovariácie (reziliencia v čase T1) modelu: = 19,05

Diskusia

Konštrukt skutočnej / autentickej reziliencie a zdanlivej / pseudoreziliencie (Kebza, Šolcová, 2008)

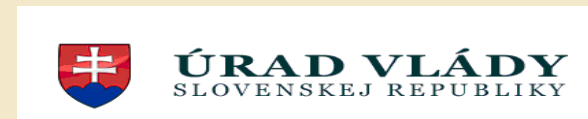
Behaviorálne ukazovatele účinnosti SPV (Gajdošová et al., 2012)

Pod'akovanie

Pod'akovanie

Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-20-038 205, APW-0253-11" a VEGA 1/1092/12.

Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR v rámci dotačného programu na poskytnutie účelovej dotácie Úradu vlády SR na podporu programov, iniciatív a aktivít v oblasti národnej protidrogovej stratégie pre rok 2012. Za obsah tohto dokumentu je výlučne zodpovedná Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

Literatúra

- Gajdošova, B. et al. (2012): Brief psycho-social training, personality factors and alcohol consumption among Slovak University Students. EHPS 2012 abstracts, *Psychology & Health*, 27:sup1, 209-210.
- Flay, B. R., Petraitis, J. (2006): Bridging the Gap between Substance Use Prevention Theory and Practice. In Z. Sloboda, W. J. Bukoski (Eds.), *Handbook of Drug Prevention: Theory, Science, and Practice*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers, 289-305.
- Kebza, V. (2009): Psychická odolnosť detí a adolescentů ve vztahu k životnímu stylu. In: Stupková, M. a kol. (Eds.), *Psychosociálna rehabilitácia v teórii a v praxi. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej 9. októbra 2008 v Bratislave*. Bratislava, Univerzita Komenského, 6-10.
- Kebza, V., Šolcová, I. (2008): Syndrom vyhoření – rekapitulace současného stavu poznání a perspektivy do budoucna. Přehledová studie. *Československá psychologie*, 52, 4, 351-365.
- Komárik, E. (2009): Reziliencia, výchova, vzdelanie a podpora rozvoja osobnosti. In: Komárik, E. (Ed.), *Reziliencia a nové prístupy k výchove a vzdelávaniu. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Bratislava, Univerzita Komenského, 5-14.
- Komárik, E. (2010): Reziliencia v kontexte života. In: Komárik, E., Jenčová, A., Krajčovičová, K., Lamošová, J., Repčík, R., Šandorová, D., Hučeková, D. *Kontexty reziliencia*. Nitra, Univerzita Konštatntína Filozofa, Pedagogická fakulta, 8-20.

Literatúra

Le Cornu, R. (2009): Building resilience in pre-service teachers. *Teaching and Teacher Education*, 25, 717-723.

Mansfield, C. F., Beltman, S., Price, A. et al. (2012): Don't sweat the small stuff: Understanding teacher resilience at the chalkface. *Teaching and Teacher Education*, 28, 3, 357-367.

Šolcová, I. (2009): *Vývoj resilience v dětství a dospělosti*. Praha: Grada.

Ďakujem za pozornosť

